

УДК 616-084+338+35+34(477)

В. М. Князевич,

*доктор мед. наук, завідувач кафедри управління охороною суспільного здоров'я,
Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ*

А. І. Жаліло,

*доктор біол. наук, професор, професор кафедри управління охороною суспільного здоров'я,
Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ*

НЕОБХІДНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

V. Kniazevych,

Doctor of Medicine, Head, Chair of Public Health Care Management, National Academy of Public Administration, Kyiv

L. Zhalilo,

Doctor of Biology, Prof., Chair of Public Health Care Management, National Academy of Public Administration, Kyiv

NECESSITY OF GOVERNMENT STRATEGY OF SOCIO-PSYCHOLOGICAL ADAPTATION OF UKRAINIAN POPULATION IN CURRENT SITUATION

На основі матеріалів Круглого столу "Державна стратегія соціально-психологічної адаптації населення України: сучасні виклики", який відбувся в Національній академії державного управління при Президентові України (5. 12. 2014 р.) визначені сучасні соціально-економічні виклики реалій України щодо здоров'я населення та шляхи і методи їх подолання. Науково обгрунтовано рекомендації для органів влади, спеціалістів сфери освіти, охорони здоров'я, соціальної політики, громадських організацій щодо розробки державної стратегії соціально-психологічної адаптації населення в сучасних умовах.

Based on the materials of Round table discussion "Government Strategy of Socio-Psychological Adaptation of Ukrainian Population: Modern Challenges", held in National Academy of Public Administration under the President of Ukraine (December 5, 2014), the modern socio-economic challenges of Ukrainian reality have been determined, as well as the ways and methods of policy to recover steady economic growth and save public health. The recommendations are suggested for government institutions, experts in education, health care, social policy spheres, non-government organizations concerning the development of government strategy of socio-psychological adaptation of Ukrainian population in current situation.

*Ключові слова: соціально-психологічна адаптація, соціально-економічні виклики, державна стратегія.
Key words: Socio-psychological adaptation, Socio-economic challenges, Government strategy.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аналіз досліджень, присвячених сучасним соціально-економічним викликам щодо здоров'я населення в умовах України, а також орієнтація процесу державотворення на утвердження європейських цінностей і асоціацію України з Європейським союзом, свідчить, що для України розпочався новий етап розвитку, який характеризується як спільними з прогресивними країнами, так і специфічними національними рисами [1; 4].

У першу чергу слід відзначити, що наша країна, маючи намір асоціації з ЄС, повинна орієнтуватись на так звану Європейську соціальну модель, в забезпечення якої ЄС вкладає біля 50 % валового продукту, а відтак, перед нашою державою стоять значні соціально-економічні виклики. З іншого боку, кризовий стан економіки країни, обтяжений агресією сусідньої держави, бойовими діями і руйнуванням економіки Сходу України, утворює значний виклик щодо сталого розвитку держави і впевненості у завтрашньому дні населення [3].

Разом з тим, на нинішньому етапі розвитку в Україні здійснюється складний, динамічний демократичний перехід до політично свідомого, відповідального громадянського суспільства нової якості, в якому поступово підвищується роль участі громадян в державному управлінні, забезпеченні їх прав і свобод.

Успішність процесів суспільної трансформації, які відбуваються в складних умовах економічної, соціальної кризи і військових дій на сході України, залежить від ефективної скерованості суспільних змін та врахування викликів і вимог, що сформува-

лися на даний час в Україні, зокрема, щодо адекватної соціально-психологічної адаптації населення до нових умов, що є також актуальним як для збереження здоров'я населення країни, так і для формування нового здорового суспільства.

У цих складних умовах, в першу чергу, необхідним є формування нової системи державного управління на європейських принципах належного врядування, а саме — відкритості, відповідальності, ефективності та узгодженості, а також впровадження зазначеного в Угоді про асоціацію України до ЄС принципу — "здоров'я населення в усіх політиках держави" [2].

МЕТА РОБОТИ

Метою даної роботи є окреслити завдання і визначити шляхи і методи державного управління, необхідні для формування стратегії соціально-психологічної адаптації населення України до сучасних реалій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Учасники Круглого столу, що відбувся в Національній академії державного управління при Президентові України (5. 12. 2014 р.), — провідні фахівці з державного управління та керівники науково-освітніх закладів визначили актуальні завдання для державного управління щодо соціально-психологічних проблем в Україні. Зокрема Кукушкін К. М., заступник начальника управління Державної служби з соціальної, професійної адаптації та психологічної реабілітації ветеранів війни та учас-

ників АТО при Кабінеті Міністрів України, підкреслив актуальність проблеми і привернув увагу до необхідності прийняття відповідного закону та координації поки що розрізнених дій фахівців і волонтерів. Пінчук І. Я., директор Українського науково-дослідного інституту соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України та інші учасники наводили обґрунтовані дані щодо кількості населення (біля 5 млн), яке потребує соціально-психологічної допомоги. Обговорили заходи з формування державної стратегії соціально-психологічної адаптації населення, відновлення його здоров'я та розробки технологій державного управління і місцевого самоврядування для їх реалізації. Було визначено, що такий підхід сприяє інвестиціям в відновлення здоров'я населення і надасть можливість забезпечити суспільні трансформаційні процеси щодо утвердження громадянського суспільства, спрямування цих процесів на інтеграцію до Європейського союзу, а також закладає основи розвитку національної економіки, забезпечує як відновлювальне економічне зростання після тривалої рецесії національного господарства, так і його сталий розвиток, націлений на досягнення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобальних викликів і реалізації стратегічного курсу входження України в Євросоюз.

Об'єктивною причиною необхідності наукового осмислення соціально-психологічних ризиків в нашому суспільстві є накопичення упродовж багатьох років негативних домінант та потреба у забезпеченні виходу держави на траєкторію сталого розвитку, розбудови демократичних засад державотворення.

Перед українським суспільством стоїть чітке завдання знайти підходи і методи, які б утворили ідеологічні і практичні стрижні перетворень та позитивних змін у суспільстві і державі. При цьому слід враховувати, що з огляду на численні суперечності в суспільному житті та непередбачувані обставини реалізація державної стратегії соціально-психологічної адаптації населення не буде легкою, відбуватиметься протягом тривалого періоду і потребуватиме об'єднаних зусиль декількох галузей управління. Для узгодження цих дій необхідні зусилля органів державного управління і місцевого самоврядування. В процесі формування стратегії соціально-психологічної адаптації населення провідну роль має відігравати державне управління різного рівня організації, що базується на:

- науковому обґрунтуванні відповідальності і участі системи органів державної влади і органів місцевого самоврядування в цих процесах;

- обґрунтованому впровадженні в практику державного управління і місцевого самоврядування ефективних сучасних технологій і методів соціально-психологічної адаптації населення, апробованих світовою практикою;

- налагодженні підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації наукових та науково-педагогічних кадрів компетентних щодо реалізації стратегії соціально-психологічної адаптації та реабілітації населення.

Проблеми утворення державної стратегії соціально-психологічної адаптації населення в контексті суспільно-політичних реформ потребують наступних дій:

- організації моніторингу рівня соціально-психологічної адаптованості різних верств і категорій населення України, військовослужбовців і їхніх сімей до умов, пов'язаних із суспільними змінами та зовнішньою військовою агресією;

- налагодження чіткої координації зусиль держави, приватного сектора та громадськості щодо прискореної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації достатньої кількості фахівців, здатних надавати населенню та учасникам бойових дій належну соціально-психологічну допомогу;

- впровадження ефективних інноваційних технологій та методів соціально-психологічної адаптації та реабілітації населення;

- створення розгалуженої мережі територіальних центрів надання соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали в ході АТО;

- удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації практичних психологів до роботи з соціально-психологічної адаптації та реабілітації населення;

ВИСНОВКИ

Представлені і обговорені на засіданні Круглого столу науково обґрунтовані погляди науковців і представників державного управління надають можливість констатувати, що в Україні назріла необхідність державної координації розрізнених зусиль представників сфери освіти, охорони здоров'я, соціальної сфери та громадських організацій щодо соціально-психологічної адаптації населення до сучасних складних умов розвитку держави.

З цієї метою було запропоновано:

1. Утворити на базі Національної академії державного управління координаційний Центр наукової та управлінської діяльності з питань формування державної стратегії соціально-психологічної реабілітації населення.

2. Розробити у співпраці з громадськими організаціями заходи щодо реалізації державної стратегії соціально-психологічної адаптації населення.

3. Залучити до розпочатої роботи всі зацікавлені організації в здійсненні соціально-психологічної адаптації населення та учасників бойових дій, як то — соціальні служби, заклади медичної допомоги та освіти, релігійні організації та інші.

4. Упорядковані рекомендації направити в органи державної влади: Адміністрацію Президента, Державну службу України у справах ветеранів війни та учасників антитерористичної операції, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство соціальної політики та Міністерство освіти і науки України, а також комітети Верховної Ради України з розглянутих проблем.

Література:

1. A Charter of European Identity [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/116368/ipriadoc_doc/3a764545-4a3e-4de6-98d0-56bbe89bac79/en/5060_Charta+of+European+Identity.pdf. — Назва з екрана. World Health Organization (2013) Health 2020.

2. A European policy framework and strategy for the 21st century, Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, available at: <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/health-2020-a-european-policy-framework-and-strategy-for-the-21st-century> (Accessed 14 Jan 2014).

3. The Changing National Role in Health System Governance. A case-based study of 11 European countries and Australia / Edited by Elke Jakubowski Richard B. Saltman. 2013. 91 p.

4. SAG_Strategy_Ukr [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Proekt-Strategiyi...>

References:

1. World Health Organization (2013), "A Charter of European Identity", available at: http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/116368/ipriadoc_doc/3a764545-4a3e-4de6-98d0-56bbe89bac79/en/5060_Charta+of+European+Identity.pdf (Accessed 14 Jan 2014).

2. WHO Regional Office for Europe (2014), "A European policy framework and strategy for the 21st century", available at: <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/health-2020-a-european-policy-framework-and-strategy-for-the-21st-century> (Accessed 14 Jan 2014).

3. Jakubowski, Elke and Saltman, Richard B. (2013), "The Changing National Role in Health System Governance. A case-based study of 11 European countries and Australia", Observatory Studies Series, vol. 29.

4. Strategic Advisory Group (2014), available at: <http://healthsag.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Proekt-Strategiyi...> (Accessed 14 Jan 2014).

Стаття надійшла до редакції 31.12.2014 р.